

Justis- og beredskapsdepartementet

Deres referanse:
25/5184

Dato:
22.10.2025

Innspill – forskrift om automatisert saksbehandling i forvaltningen

1. Innledning

Norsk Journalistlag (NJ), Norsk Redaktørforening (NR) og Norsk Presseforbund (NP) viser til Justis- og beredskapsdepartementets invitasjon til innspill i arbeidet med forskrift om automatisert saksbehandling i forvaltningen. Vi vil understreke betydningen av at forskriften utformes i tett samspill med pågående regelverksprosesser, særlig datadelingsloven og den nye arkivlovgivningen.

Det er avgjørende at økt bruk av automatisering i forvaltningen ikke svekker journalførings- og dokumentasjonsplikten eller allmennhetens rett til innsyn. Tvert imot bør automatiserte saksprosesser bidra til større åpenhet, mer etterprøvbarhet og tydeligere arkivplikter.

2. Behov for tydelig regulering av KI-bruk i dokumentasjonsplikten

Vi vil også minne om at bruk av KI i saksbehandlingen kan utløse en særskilt dokumentasjonsplikt. Statsforvalteren i Troms og Finnmark behandlet nylig en klagesak om avslag på innsyn i chatlogger (2025/5836), og fastslo der at chatlogger hvor KI benyttes som ledd i saksforberedelsen, omfattes av dokumentbegrepet.

Etter vårt syn bør det derfor vurderes om dokumentasjonsplikten ved bruk av KI i saksbehandlingen uttrykkelig tas inn i forskriften om automatisert saksbehandling. Dersom den ikke reguleres der, mener vi at plikten må inntas i dokumentasjonsbestemmelsene i utkastet til ny arkivforskrift. Vi oppfordrer i så fall departementet til å løfte problemstillingen til Kultur- og likestillingsdepartementet.

3. Behov for å se forskriften i sammenheng med annen pågående regelverksutvikling

Departementet må i arbeidet med denne forskriften se hen til de krav og prinsipper som allerede er påbegynt i ny arkivlovgivning og Viderebruksutvalgets forslag til ny datadelingsloven (NOU 2024:14).

Lovutvalgets forslag til ny datadelingsloven, som har vært ute på høring, stiller tydelige krav til dokumentasjon, sporbarhet, etterprøvnbarhet og offentlighet i bruk av data og automatiserte prosesser. Dette er grunnleggende for rettssikkerhet, tillit og demokratisk kontroll – og bør også gjenspeiles i forskriften om automatisert saksbehandling. Disse kravene inngår i et bredt europeisk lovgivnings- og politikktviklingsinitiativ på digitaliseringsområdet, som Norge gjennom EØS-avtalen er forpliktet til å gjennomføre i nasjonal rett.

Arkivforskriften er nå sendt på høring, og det er uheldig at Arkivverket og Kultur- og likestillingsdepartementet i dette arbeidet ikke har sett hen til bestemmelsene i forslaget til ny datadelingslov § 5 om krav til hvordan offentlige virksomheter skal gjøre data tilgjengelig for viderebruk, § 6 om krav til oversikt over og publisering av data og metadata, samt de nye bestemmelsene i forvaltningsloven §§ 11–13 om automatisert saksbehandling.

Etter vår vurdering må blant annet dokumentasjonsplikten i utkast til arkivforskrift § 4 og kravene til informasjonssystemer i utkast til arkivforskrift § 6 tilpasses disse regelverkene. Vi ber derfor om at departementets pågående forskriftsarbeid samordnes med Digitaliserings- og fornyingsdepartementets oppfølging av forslaget til ny datadelingslov og Kultur- og likestillingsdepartementets arbeid med nytt arkivregelverk, slik at kravene til dokumentasjon, systemløsninger og datatilgjengelighet fremstår helhetlige, konsistente og i tråd med gjeldende digitaliseringsprinsipper.

Når det gjelder oppfølgingen av forslaget til ny datadelingslov og arbeidet med ny arkivregulering, vil vi minne om at et flertall i Stortingets familie- og kulturkomité i behandlingen av Innst. 304 L (2024–2025) ga sin støtte til forslaget om *innebygd åpenhet og åpenhet som standardinnstilling* i forvaltningens datasystemer (s. 7). Dette prinsippet bør nedfelles som en rettesnor også for forskriften om automatisert saksbehandling.

4. Betydning for presse og offentlighet

Automatisert saksbehandling berører grunnleggende demokratiske verdier og må derfor ikke innebære et tilbakeskritt for offentlighetens rett til innsyn. Systemer som behandler eller frembringer forvaltningsvedtak må bygges med funksjoner som sikrer tilgjengelighet til saksdokumentasjon, innsyn i beslutningsgrunnlaget og forståelse for hvordan algoritmer påvirker saksutfallet.

Dersom det ikke stilles krav til åpenhet, risikerer vi en utvikling der beslutninger tas av systemer som verken journalister, borgere eller tilsynsorganer kan ettergå. Forskriften må derfor bidra til å opprettholde og styrke offentlighetens rett til innsyn – også når saksbehandlingen digitaliseres.

Vennlig hilsen,

Ina Lindahl Nyrud
advokat
Norsk Journalistlag

Arne Jensen
seniorrådgiver
Norsk Redaktørforening

Kristine Foss
jurist
Norsk Presseforbund